

Mat er makt - globalisering

Norden

- Ingen gigant – befolkning/matproduksjon
- Internt store forskjeller
- Klima – fordeler/ulemper
- Areal minimumsfaktor
- Vatn er viktigste vekstfaktor
- Stabile styresett, demokratisk tradisjon, godt organisert

Vatn/olje/klimagasser

- Forbruket øker pga mer folk, høyere levestandard og klimaendringer
- 2,5% ferskvatn – 80% er is
- Temperaturauke 2-6 C; 25% arter døde om 25 år
- Klimagasser(CO₂). Biodrivstoff av skog, gjengroing –matimport er import av vatn
- Vatnets verdi
- Oljepris – frakt og bearbeiding av varer.

Miljøkatasrofe på veg

Global oppvarming – forørkning - havnivå
Nordens stilling heldig – folkeforflytting.

Aksept for naturens tålegrenser

- langsiktig tenking
- aksept i politiske miljø

Jorda som en egen enhet – tenke nytt.

Verdens kornlagre faller dramatisk.

FAO; siste fem år, mer forbruk enn produksjon.

Kina som eksempel, 100 ml tonn – 300ml tonn – 100
ml tonn

Korn til kraftfor og biodrivstoff øker.

Sum;

- lagrene minker
- forbruket øker
- avlingene stabile
- prisene høye

Genetisk mangfold i sterk tilbakegang

Siste 100 år - 75% tap - tusenvis hvert år

Årsaker;

- klimaendringer
- urbanisering
- sykdommer
- monokulturer(industrilandbruk)

Plantearter

Husdyr; mer animalske produkt – over gang fra lokale til høyproduktive raser.

Fugleinfluenta

- Monokulturer, manglende genetisk variasjon-sårbar for skadedyr og sykdommer.
- I Østen; fjørfe- og svinproduksjon tett opp til byene
- Stressede miljøfaktorer – bryte artsbarrierer

Årsak; - monokulturer

- sanitære forhold

- genetisk ensartethet

Nordiske storfe gener som økonomisk ressurs.

- Internasjonal storfeavl – vektleggingen mot melkproduksjon – beste eks. er Holsteinrasen med 30 ml. dyr
- Økende internasjonal interesse for de nordiske røde kyrne
- Helse, fruktbarhet og kalvingsegenskaper

Nordiske kyr

- Stor interesse – inspirasjon og fortjeneste
- Forvaltning for framtidig avl
  - innavl fører til stopp i avlsframgangen
  - verste fall, utrydding

*Viktig posisjon; vi forvalter en resurs
vesentlig for internasjonal melkeproduksjon
og for verdens matproduksjon.*

Forvaltning av rasene.

Tiltak for en bærekraftig avl

- Nye styringsverktøy
- Begrensning på enkeltokser
- Utveksling av eliteokser
- En rase – flere adskilte raser.

Viktig; felles strategi - lite interessante gener fra resten av verden

Internasjonal varehandel og valutakurser

Påstand;

- Land med markeder i framgang og raskt voksende økonomi styrker seg mot vestlig valuta
- Dette bidrar til å dempe konkurransen på jordbruksprodukter og er til fordel for bøndene i vest

Brasil

Styrker pengeenheten, real, fordi,

- Overskudd på handelsbalansen
- Balansert lånemarked
- Nasjonalbudsjett i balanse
- Høy realrente
- Politisk stabilitet – tiltro i markedet.

Argentina, Sør-Afrika, Polen og Ungarn

Kina

- Særstilling, billig, nøysomt levesett
- Yuan sterkt undervurdert – bevisst politikk
- Samme situasjon i Indonesia og Malaysia
Til sammen stort marked, 1,2 mrd.
mennesker

Hva skjer ved oppskrivning av deres valuta?

Dollar/euro/pund

Handelsavtaler i dollar

Euro og pund styrker seg mot dollar, mens internt svekkes pund mot euro

Hva skjer da i Storbritannia?

- Importen fra eurosonen dyrere
- Eksporten mer konkurransedyktig
- Øking i tilskudd fra EU pga realverdien

Eks. fra Sverige og Norge

Endrede konkurranseforhold

- Valutaene endrer konkurranseforholdene mellom land
- Mellomutviklede land styrker sin valuta over tid
- WTO – endringstakten dempes
- Valutaverdi viktig, men kostnadseffektiv produksjon av største betydning.

Mellomutviklede land med Brasil som eksempel

Matvarehandelen har økt kraftig, hva skjer?

Brasil

- 3.største mateksportør
- 170 ml. storfe, største eksportør
- 186 ml. innbyggere, 37% tilknyttet landbruk
- Enorme landarealer, gårder på 200 000 ha.
- Gigantiske matvareselskap
- Vertikal integrering
- Multinasjonale selskap på eiersiden

Mellomutviklede land 2

Hvem tjener og taper?

- Landets valuta og økonomi styrket
- Sosial profil fraværende (114ml. fattige av 186ml.)
- Samme multinasjonale selskap i flere land.

Eksternt; etiske krav ved import

Internt; sosial reform for rettferdig fordeling.

WTO – ny krise

Geneve i juni; Falconers utkast på ministermøtet inneholdt 700 ”åpne felter”- svær utfordring – ingen enighet.

EU tilbyr red. tollsatser hvis USA red. sin internstøtte og red. internstøtte på industrivarer fra India og Brasil.

USA krever at EU red sin støtte *før* USA red sin.

USA mener at U-landene er proteksjonistiske.

Videre; nøkkelen hos USA, interne problem

Norden – et paradys på jord

Urolig verden; terror, sult og fattigdom.

Terror gjenspeiler; sosiale, økonomiske og politiske problem

Trusselbilde fra kald krig til internasjonal terror og kriminalitet

Tørke og sult;

- akutt i Somalia, Uganda og Sudan
- kronisk kritisk i Nord-Korea

Norden – et paradys på jord

Norden har god plass, ren natur og godt vatn

Urbanisering; på 100 år fra 20% i byene til 80%

Internasjonalt, 1mrd. mennesker i slum – 32% av byboerne, om 30 år 2mrd. i slum.

Stort paradoks; tomme matvarelager og pressede priser i våre markeder

Finne vår framtid – dyrke vår egenart – i det inngår begrepene etisk produksjon og naturens tålegrenser

